

Vergaderjaar 2022–2023

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 723

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 juni 2023

Met deze brief voldoe ik aan mijn toezegging van 6 januari jl. om u te informeren over de resultaten van een tweetal afgeronde onderzoeken die jaarlijks uitgevoerd worden door VeiligheidNL. Het betreft de rapporten «Type vuurwerk en letsel 2022–2023» en «Vuurwerkaankoop en -gebruik 2023» die zijn bijgevoegd bij deze brief. Daarnaast geef ik aan welke communicatiemiddelen zijn ingezet om veilig gebruik van vuurwerk te bevorderen. Tot slot wordt u geïnformeerd over de definitieve cijfers van het gebruik en de uitgekeerde bedragen in het kader van de Tijdelijke Subsidieregelingen vuurwerkverbod COVID-19¹.

1. Letselcijfers en type vuurwerk

In de brief van 6 januari jl. over het landelijk beeld van de jaarwisseling 2022–2023, is uw Kamer geïnformeerd over de vuurwerkletsels tijdens de afgelopen jaarwisseling.² Hierbij werd het rapport «Ongevallen met vuurwerk» van VeiligheidNL aangeboden. Onlangs heeft VeiligheidNL het jaarlijkse onderzoek naar het type vuurwerk en letsel afgerond. In dit rapport geeft VeiligheidNL een nadere analyse op de eerdere letselcijfers. In de bijlage treft u dit onderzoek aan.

In tegenstelling tot de vorige twee jaarwisselingen mocht tijdens afgelopen jaarwisseling – in de meeste gemeenten – weer oudejaarsvuurwerk³ worden afgestoken door consumenten. Het per 1 december 2020 ingestelde verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen was hiermee voor het eerst effectief van kracht.

¹ TSVC-19 opslag en vervoer.

² Kamerstuk 28 684, nr. 722.

³ Oudejaarsvuurwerk is vuurwerk dat alleen met de jaarwisseling verkocht en afgestoken mag worden door consumenten.

Vuurwerkslachtoffers

Tijdens afgelopen jaarwisseling zijn in totaal 1.253⁴ vuurwerkslachtoffers behandeld op een Nederlandse Spoedeisende hulp (SEH-afdeling) of een huisartsenpost (HAP). Daarmee is het aantal vuurwerkslachtoffers tijdens de jaarwisseling vergelijkbaar met dat van de laatste jaarwisseling voor de coronapandemie (1.285 in 2019–2020). De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers was dit jaar 21,6 jaar. Dat is iets lager dan in 2019–2020 (22,9 jaar). Dit is wellicht te wijten aan de stijgende populariteit van F1⁵ vuurwerk onder jongeren.

Oorzaken vuurwerkletsels

Illegaal vuurwerk⁶ zorgde voor de meeste (43%) letsels; hierbij werd 14% veroorzaakt door zwaar illegaal vuurwerk zoals nitraten en cobra's. Legaal consumenten vuurwerk⁷ zorgde voor 34% van de letsels. De overige letsels werden opgelopen door carbid of overig onbekend (knal- of sier) vuurwerk waarvan niet altijd kon worden vastgesteld of het legaal of illegaal was.

Naast de letselpercentages is gekeken naar het risico op letsel van verschillende typen vuurwerk. Het aantal letsels dat tijdens een jaarwisseling door de verschillende typen vuurwerk wordt veroorzaakt is mede afhankelijk van de hoeveelheid vuurwerk dat van alle betreffende typen vuurwerk wordt afgestoken. Zwaar illegaal vuurwerk is ook dit jaar de meest risicovolle categorie met slechts 3 procent van het totaal afgestoken vuurwerk maar wel 14% van de letsels. Het verbod op vuurpijlen en knalvuurwerk leidde wel tot een verlaging in gebruik (ruim 7% minder t.o.v. 2019–2020) maar niet tot een verlaging in de hoeveelheid letsels (24%), daarmee is het risico van dit type vuurwerk hoger dan in voorgaande jaren. Net als andere jaren is F1 vuurwerk relatief veilig.

In een derde deel van de vuurwerkongevallen⁸ (34%) was gedrag de belangrijkste factor. Productfalen was de oorzaak van 19% van de ongevallen en van de resterende 47% was de oorzaak onduidelijk. Letsels door F1- vuurwerk, grondbloemen en knalvuurwerk ontstonden vooral door gedrag. De oorzaken bij ongevallen met oudejaarsvuurwerk zijn meer divers, waarbij vergeleken met andere typen vuurwerk vaker het product niet voldoet.

Bijna de helft (46%) van de vuurwerkslachtoffers was omstander, dit is iets lager dan voor de coronapandemie (51%). Het aandeel verschilt per type vuurwerk. Vooral legaal oudejaarsvuurwerk, grondbloemen, en vuurpijlen zorgden voor relatief veel letsels bij omstanders.

Lokale vuurwerkverboden

In sommigen gemeenten gold gedurende de jaarwisseling een geheel of gedeeltelijk vuurwerkverbod voor consumenten. Er is geen eenduidig resultaat gevonden door de onderzoekers van het effect van gemeente-

⁴ Dit is een schatting op basis van werkelijk gemeten slachtoffers op de SEH (389) en een extrapolatie van de 752 slachtoffers die zich bij de 88 van de 105 huisartsenposten hebben gemeld, wat leidde tot een extrapolatie naar 864, o.b.v. de verzorgingsgebieden van de meewerkende HAP. Het aantal is inclusief letsel door carbid.

⁵ F1 vuurwerk ook wel Fop- en Schertsvuurwerk genoemd, mag worden gebruikt vanaf 12 jaar en het hele jaar door verkocht en afgestoken worden.

⁶ Hiermee wordt bedoeld: illegaal voor consumenten.

⁷ Legaal consumenten vuurwerk is zowel oudejaarsvuurwerk en F1 vuurwerk.

⁸ Exclusief ongevallen met zwaar illegaal vuurwerk en carbid, inclusief vuurpijlen en knalvuurwerk.

lijke verboden op vuurwerkletsel. In sommige gemeenten was er sprake van minder letsel dan voorheen; in andere juist meer. Vanwege de kleine aantallen per gemeente zijn schommelingen tussen verschillende jaren moeilijk interpreteerbaar. Wel is in de gemeenten met een vuurwerkverbod een lichte daling te zien onder kopers en afstekers van vuurwerk in het onderzoek naar aankoop en gedrag (zie hierna).

2. Vuurwerk aankoop en gebruik

Om de ontwikkelingen rond vuurwerkletsels in een bredere context te plaatsen, doet VeiligheidNL jaarlijks onder een representatieve steekproef (n=2.002) van Nederlandse huishoudens, onderzoek naar vuurwerkaankoop en -gebruik. De vragen gaan bijvoorbeeld over het kopen en afsteken van vuurwerk, de beschermingsmaatregelen die zijn getroffen, en de mening over vuurwerk. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in het bijgevoegde rapport «Vuurwerkaankoop en -gebruik 2022–2023».

Deze jaarwisseling heeft een kwart van de respondenten vuurwerk gekocht en heeft bijna een derde vuurwerk afgestoken, dit is beide minder dan in 2019–2020. Het gemiddelde bedrag (€ 89) dat aan vuurwerk werd besteed was wel vergelijkbaar. De resultaten van dit onderzoek lijken niet te corresponderen met de berichtgeving⁹ dat afgelopen jaarwisseling een recordbedrag aan vuurwerk werd gekocht. De reden voor deze discrepantie valt niet te achterhalen.

In de gemeenten met een verbod op het afsteken van oudejaarsvuurwerk werd in 2022–2023 door een kleiner deel vuurwerk gekocht en afgestoken dan in de gemeenten zonder verbod.

Terwijl er afgelopen jaarwisseling na twee jaar geen verbod meer gold op oudejaarsvuurwerk (F2) lijkt categorie F1, blijvend in populariteit gestegen te zijn. Van de vuurwerkafstekers gaf 72% aan F1-vuurwerk afgestoken te hebben. Oudejaarsvuurwerk werd door 57% afgestoken. Het percentage respondenten dat zwaar illegaal vuurwerk had afgestoken (10%) is ongeveer gelijk gebleven. Daarentegen is het percentage respondenten dat overig illegaal vuurwerk (25%) had afgestoken de afgelopen jaarwisselingen gedaald. De hoeveelheid respondenten die aangeeft knalvuurwerk of vuurpijlen te hebben afgestoken is de afgelopen vier jaarwisselingen gedaald. Het verbod heeft (nog) niet geleid tot minder vuurwerkletsels door vuurpijlen en knalvuurwerk.

Het gebruik van beschermingsmaatregelen nam zowel bij vuurwerkafstekers als bij toeschouwers de afgelopen vier jaarwisselingen af. In beide gevallen geldt dat voor thuiswonende kinderen vaak meer beschermingsmaatregelen worden genomen dan door de volwassenen zelf. Een mogelijke verklaring voor de daling in het gebruik van beschermingsmaatregelen is dat men – na twee jaarwisselingen met een algeheel vuurwerkverbod – minder goed op de hoogte was van het gebruik van beschermingsmaatregelen. In de jaren dat een verbod gold is er namelijk geen communicatie geweest over het veilig gebruik van vuurwerk. Een andere mogelijke verklaring is dat men relatief meer F1 vuurwerk afsteekt waarbij men wellicht beschermingsmaatregelen als minder noodzakelijk ervaart.

Naast het gedrag rondom vuurwerk peilt VeiligheidNL ook de mening van respondenten over verschillende aan vuurwerk gerelateerde onderwerpen. Zo is de ervaren overlast door vuurwerk de afgelopen vier jaarwisselingen afgenomen. De tevredenheid over de voorlichting daalde.

⁹ Record: voor 110 miljoen euro aan vuurwerk verkocht | Het Parool.

Dit geldt ook voor het draagvlak voor initiatieven om vuurwerkletsel en -schade te voorkomen. Het draagvlak voor een gemeentelijk verbod daalde; het draagvlak voor een algeheel verbod (50%) nam toe ten opzichte van 2019–2020 (44%).

3. Vuurwerkcampagne en lespakket

Vuurwerkverkopers zijn verantwoordelijk voor het informeren van vuurwerkkopers over veilig gebruik. Ook leveren verkopers verplicht een vuurwerkbril bij vuurwerkaankopen. Om vuurwerkletsels te voorkomen zijn voor afgelopen jaarwisseling door mij diverse acties ingezet om de kennis over de vuurwerkregels te vergroten en veilig gedrag te stimuleren.

Het lespakket 4VuurwerkVeilig van VeiligheidNL is op ongeveer 30% van de basisscholen aangevraagd. Kinderen leren dan onder andere dat onder de 12 jaar geen vuurwerk, ook geen fop- en schertsvuurwerk, gebruikt mag worden. Dit was ook de boodschap van de campagne gericht op ouders van jonge kinderen: «Kindervuurwerk bestaat niet». Tot slot is een online campagne gevoerd gericht op jongeren tussen de 15 tot 20 jaar waarbij de focus lag op het gebruik van een vuurwerkbril en afsteeklont en het houden van (8 meter) afstand.

4. Subsidie i.v.m. Tijdelijk vuurwerkverbod COVID-19

Net als in het eerste coronajaar heeft de vuurwerkbranche in het tweede coronajaar een tegemoetkoming kunnen aanvragen ter compensatie van de extra gemaakte kosten voor opslag en vervoer van consumenten-vuurwerk (Tijdelijke subsidieregeling vuurwerkverbod COVID-19 opslag en vervoer 2 (TSVC-19 opslag en vervoer 2)). Hieronder treft u de cijfers aan van deze regeling.

Vuurwerkbedrijven

Subsidie (vaststelling)	2022		2021	
Opslag	€ 7.724.765	60%	€ 9.498.489	67%
Vervoer	€ 5.078.473	40%	€ 4.743.662	33%
Totaal	€ 12.803.238		€ 14.242.151	

Vuurwerkbedrijven

	2022	2021	Afname in kilo
Opslag in kilo's	12.261.531	15.076.967	2.815.436

Uit de cijfers van RVO komt naar voren dat de vuurwerkbranche afgelopen jaar minder vuurwerk in opslag had liggen dan in het eerste coronajaar. Het totale vastgestelde subsidiebedrag was afgelopen jaar lager dan in het eerste coronajaar. Het aantal grote opslagen en importeurs die de subsidie hebben aangevraagd, is nagenoeg gelijk gebleven. Dit voorjaar is de regeling afgerond en daarmee zijn alle tegemoetkomingsregelingen rondom vuurwerk afgesloten.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen